

Kungsörnen i Skåne 2015

– årets kameror satt hos par med problem

För att få reda på mer om kungsörnarnas häckningar har vi haft kameror uppsatta vid aktiva bon under flera år.

Dessa kameror bidrar med viktig information och ger bland annat svar på frågor varför häckningar misslyckas.

I år kunde vi konstatera att ett misslyckande berodde på svält samt tydligt dokumentera när ett röveri av människa ägde rum.

Ambjörn Carlsson & Kenneth Bengtsson

Den skånska populationen av kungsörn har legat still under en lång följd av år. Med tanke på havsörnens expansion under samma tid är detta förvånande. Flera uppmärksammade dödsfall av vuxna kungsörnar är ett bekymmer och ett annat är att häckningsframgången har varit sämre än förut under de två senaste åren.

Våra kameror har under tidigare år bland annat gjort det möjligt att identifiera flera individer via ringarna. Vidare har vi kunnat följa ett Kain & Abel-syndrom mycket detaljrikt samt fått information om hur stora äggkullarna varit från början. En del av detta har vi berättat om i tidigare artiklar. Kamerorna ger också mycken information om vilka bytesdjur kungsörnarna tar. Detta kommer vi att analysera noggrannare när tiden så medger.

Vi kände till åtta revir under 2015 och i tre av bona hade vi kameror. Häckning påbörjades i samtliga revir och slutresultatet blev att fem par fick sex ungar varav fem ringmärktes. Resultatet är säkert bra sett ur ett riksperspektiv, men hos oss har snittet ofta legat på en unge per häckande par, ibland högre. I år misslyckades tre par av olika anledningar i år och vi börjar med de negativa paren.

Miss 1

Ett par i sydvästra sjölandskapet misslyckades av okänd anledning, eventuellt kom de inte ens igång med äggläggning. Här fanns ingen kamera och vi vet därför inget om anledningen. Men hannen från i fjor dog av ett Pågatåg i augusti 2014 och det kan givetvis vara en anledning.

Miss 2

Det i särklass tristaste ödet råkade det nordliga Fyledalsparet ut för. Här rövades boet av människor och nyheten om detta sabotage spreds i media under våren. Vid boet fanns en kamera och det var när den skulle tas ner som brottet uppdagades. Bobevakaren hade på håll konstaterat att häckningen avbrutits och när klättraren anlände till boträdet upptäcktes att någon spikat eller skruvat upp bräder längs trädstammen och via dessa klättrat upp till boet!

Väl framme vid boet hade gärningsmannen inte lyckats komma upp till kanten utan istället grävt sig (!) genom bobalen och tagit eller tappat ett ägg. Det andra ägget hade hamnat längst ute vid bokanten och det låg kvar där när honan anlände på morgonen efter sabotage. Kameran avslö-

Foto 1. Den primitiva "stegen" som ledde upp mot boet. Foto: Ambjörn Carlsson.

Foto 2. Det grävda hålet genom redet. Foto: Kristina Lexmüller.

jade att röveriet gjordes någon gång mellan kl. 21:00 och 04:30 den 13–14 april. Men kameran visade också att en flera timmar lång störning hade ägt rum redan 31 mars. Kanske förbereddes sabotaget då?

När honan anlände till boet på morgonen efter sabotaget försökte hon desperat att ruva det kvarvarande ägget på bokanten (kameran tog det svartvita fotot kl. 04:28). Dessvärre lyckades hon inte utan istället föll ägget till marken där det också hittades tillsammans med det rövade ägget. Foto 1–4 är från detta bo.

De som utfört brottet agerade synnerligen klumpigt och på ett sätt som tyder på att det hela gjordes i syfte att förstöra. Äggsamlare och andra som sysslar med organiserade äggstölden agerar förmodligen mycket mer professionellt.

Miss 3

Det tredje paret som misslyckades gjorde det på ett naturligt sätt. Här hade vi säker information via bobevakaren om att ungar var kläckta och vi var fulla av tillförsikt när dagen för ringmärkning randades. Men ack, så besvikna vi blev när klättraren, Kristina Lexmüller, meddelade att boet var tomt. Vi förstod ingenting.

Lyckligtvis fanns det en kamera vid detta bo och i minneskortet fanns förklaringen. Två ungar hade mycket riktigt kläckts, men dessvärre dött genom svält i späd ålder. Hannen hade alltså misslyckats med att leverera byten under flera kritiska dagar och fotona visade en alltmör desperat hona som förgäves väntade på mat till ungarna. Den givna gissningen var att hannen hade förolyckats, men ka-

Foto 3. Honan anländer till redet klockan 04.28 morgonen efter sabotaget. *Foto: Bokamera.*

Foto 4. Det kvarvarande ägget föll ner från bokanten samma morgon. *Foto: Bokamera.*

Bushnell

04-30-2015 08:26:51

Foto 5. Den slagna mården i boet där båda ungarna dog svältdöden. Foto: Bokamera.

meran visade återigen fakta. Hannen dök nämligen upp till slut och det var förmodligen också han som transporterade bort de döda ungarna.

På fotona kan vi följa dramat mycket detaljrikt. När ungarna kläcktes fanns byte i boet, men inte vilket byte som helst. Det var nämligen en mård (Foto 5). När denna konsumerats och ytterligare byten uteblev utvecklades ett Kain & Abelsyndrom trots ungarna mycket späda ålder. Krafterna var dock i avtagande och båda ungarna dog 9 maj. Att hannen därefter kom med en slagen eller hjälpte inte.

Att både mård och iller (och senare en småvessla i ett annat bo) konstaterats som bytesdjur har vi inga tidigare bildbevis för. Hur ovanligt det är vet vi inte, men kanske antyder bytesvalen att örnarna haft svårt att komma över mer allmänna bytesdjur som hare, ringduva och gräsand.

Här blev det ungar

Så över till de lyckosamma paren. Hos det mer eller mindre publika paret i södra Fyledalen, där den numera 28 år gamla honan huserar, fanns det en unge när det var dags för ringmärkning. Men även här avslöjade kameran vilka problem kungsörnar kan tvingas leva med. Det hade nämligen kläckts två ungar, men en av dem dog i späda ålder och förklaringen var återigen svält. Hannen lyckades inte komma med tillräcklig mängd föda och mycket tidigt utvecklades ett Kain & Abelsyndrom. Minstingens öde var därmed beseglat.

I ett annat revir ringmärktes en unge och det var första gången sedan 2012 som detta par lyckades. Problemen för detta par verkar vara många eftersom de bara lyckats fyra gånger de senaste tio åren. Som en motpol lyckades ett annat par för tionde året i rad. Dock nöjde de sig med en

Bushnell

05-09-2015 05:36:24

Ungarna dog svältdöden 9 maj. Foto: Bokamera.

unge i år. Detta par har för övrigt lyckats 16 gånger på 18 försök och vid ett tillfälle haft hela tre ungar.

De två paren i nordöstra Skåne lyckades också och återigen blev det en dubbelkull – dock inte för samma par som i fjor utan för grannparet. Dessa två ungar ringmärktes också – vilket var första gången på flera år. Den ovan nämnda småvesslan hittades i detta bo och fyndet gjordes i samband med ringmärkningen.

Slutligen ska meddelas att vi har gott hopp om ytterligare ett revir i Skåne. Ett par sågs spelflyga i aktuellt område under vårvintern och örnar sågs vid ett gladbo i april. Eftersom det finns intressanta rapporter från detta område tidigare, kommer vi att hårdbevaka området inför nästa säsong.

Ambjörn Carlsson
Blåvingevägen 38, 247 35 Södra Sandby
ambjorn.aquila@gmail.com

Kenneth Bengtsson
Grönvägen 5 B, 232 32 Arlöv
kenneth.bengtsson1@comhem.se

Kristina Lexmüller på väg upp till ett numera gigantiskt bo i nordöstra Skåne.
Foto: Ambjörn Carlsson.

Några fakta om de skånska kungsörnarna

- 1989 konstaterades den första häckningen någonsin i Skåne
- 1991 dubblerades beståndet till två par
- 2000 kände vi till sex häckande par
- 2004 fick sju par fram elva ungar, vilket är det bästa resultatet hittills
- 2008 kulminerade beståndet med nio par
- 2014 var vi nere på sju häckande par
- 2014 förlorade vi tre könsmogna kungsörnar via olyckshändelser
- 2015 kunde det första kända mänskliga bo-attentatet bekräftas
- 2015 fyllde den gamla honan i Fyledalen 28 år

